

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO NR. I-
1034 2, 14, 15, 16, 17, 18, 19 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Šiuo metu galiojantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 (toliau – Miškų įstatymas) 11 straipsnis nustato baigtinį išimčių sąrašą dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis. Šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodoma, kad miško žemę kitomis naudmenomis galima paversti, dėl naudingųjų iškasenų eksploatavimo tikslų, išskyrus miestų ir miestelių ribose. Manytina, kad dabartinis reguliavimas riboja savivaldybių savarankiškas funkcijas ir riboja galimybę tikslingą paslaugų bei pramonės teritorijų vystymą(si) miestų ir miestelių administracinėse ribose. Kaip numatyta Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau Vietos savivaldos įstatymas) 6 straipsnio 19 punkte, viena iš savivaldybių savarankiškųjų funkcijų yra teritorijų planavimas, savivaldybės bendrojo plano ar savivaldybės dalių bendrųjų planų sprendinių įgyvendinimas. Įgyvendinama šią funkciją, savivaldybė, pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 14 straipsnio 6 dalį turi šiuos uždavinius: 1) suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis; 2) optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemones; 3) numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, optimalią kraštovaizdžio struktūrą.

Atsižvelgiant į šiuo metu egzistuojančius apribojimus, šiuo įstatymo projektu siekiama suderinti miškų teisinį reguliavimą su savivaldybių, kaip administruojamų teritorijų planavimo organizatorių, kompetencija, sudarant realias galimybes savivaldybėms savarankiškai spręsti dėl miško žemės naudojimo ir pavertimo kitomis naudmenomis, būtent, naudingųjų iškasenų eksploatavimo tikslams, kai tai yra būtina ir naudinga pagal savivaldybių bendruosius planus ir sudaromas sutartis, ir kai bendruosiuose planuose yra nustatyta galima naudingųjų iškasenų teritorija. Pavyzdžiui, kai kurie miestų ir miestelių ribose esantys miškai šiuo metu ribojasi su bendruosiuose planuose nustatytais pramonės ir sandėliavimo arba paslaugų zonomis, kuriuose savivaldybė negali vykdyti tolimesnės plėtros dėl dabartinio reguliavimo. Taigi, dabartinis reguliavimas tiesiogiai riboja savivaldybių savarankiškąją funkciją tokias besiribojančias teritorijas paversti kitomis naudmenomis po kasybos darbų.

Dabartinis, miško pavertimą kitomis naudmenomis karjerų eksploatavimo tikslais miestų ir miestelių administracinėse ribose draudžiantis, reguliavimas atsirado siekiant užkardyti atvejus, kai dėl vykdomų kasybos darbų eksploatuojamos teritorijos likdavo nere kultivuotos arba netinkamai rekultivuotos. Nors, kaip jau minėta, toks absoliutus draudimas yra nesuderinamas su vietos savivaldos funkcijomis planuoti karjerų, pramonės bei paslaugų paskirties teritorijas ir jų plėtrą, leidžiant ribotą miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis karjerų eksploatavimo tikslais, yra būtina užtikrinti aiškų ir neišvengiamą rekultivavimo įsipareigojimų vykdymą. Taigi, šiuo įstatymo projektu siekiama užtikrinti, kad miško žemė galėtų būti paverčiama kita naudmena dėl naudingųjų iškasenų eksploatavimo, bet su privalomais, reikšmingais ir aiškiais įsipareigojimais dėl eksploatuojamos žemės rekultivavimo. Siūloma, kad įsipareigojimai rekultivuoti karjerų teritorijas po jų eksploatavimo bei užtikrinti šios pareigos įvykdymą būtų taikomi universaliai.

Pagal Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymo Nr. I-1034 (toliau – Žemės gelmių įstatymas) 15 straipsnio 9 dalies 2 punktą, žemės gelmių naudojimo projekte turi būti numatyta išteklių

naudojimo metu pažeistos žemės rekultivavimo ir būtinos kitų aplinkos elementų atkūrimo priemonės. Siūlomas įstatymo pakeitimo projektas tiesiogiai įtvirtintų šią pareigą norint panaudoti miško žemę naudingųjų iškasenų eksploatacijai, taip užtikrinant, kad karjerams eksploatuoti panaudojamos teritorijos būtų rekultivuotos, o rekultivavimo pareigų vykdymas – užtikrintas.

Manytina, jog šis pakeitimas užtikrintų tvarią kasybos pramonę miestų ir miestelių ribose, kurtų pridėtinę vertę savivaldybėms, didintų pajamas į valstybės ir savivaldybės biudžetus. Taipogi, įstatymo pakeitimas stiprintų savivaldybių savarankiškumo funkciją – teritorijų planavimą ir jo įgyvendinimą. Kaip nurodyta aukščiau, šis įstatymo pakeitimas yra tiesiogiai suderinamas su savivaldybės savarankiškąja teritorijų planavimo ir įgyvendinimo funkcija, kaip numatyta Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme. Suplanavus tam tikras funkcines zonas, savivaldybė turi aiškią kompetenciją tą *įgyvendinti*, ką įstatymo pakeitimas leidžia, tik su griežtesne sistema ir užtikrinimo priemonėmis, užtikrinant kad miško žemė bus rekultivuota ir funkcinės zonos tikslas, kurį po miško pavertimo kitomis naudmenomis ir kasybos darbų nustatytų savivaldybė, bus įgyvendintas.

Tam, kad efektyviai įgyvendinti siūlomus Miškų įstatymo 11 straipsnio pakeitimus ir įtvirtinti rekultivavimo užtikrinimo pareigą, siūloma kartu keisti Žemės gelmių įstatymą (Žemės gelmių įstatymo 2, 14, 15, 16, 17, 18, 19 straipsnius). Siūlomi Žemės gelmių įstatymo pakeitimai įtvirtina privalomą „rekultivavimo užtikrinimą“ - banko garantiją -, kaip leidimo naudoti žemės gelmių išteklius sąlygą. Vertinant tai, kad durpių, dolomito, klinčių, kreidos ir mergelio aprobuotų išteklių telkinių miestų ir miestelių administracinėse ribose nėra, taip pat į tai, kad šių išteklių karjerų rekultivavimas nėra problematiškas, siūloma numatyti siūlomo reguliavimo taikymo išimtį šių išteklių karjerų veiklai. Tačiau žvyro ir smėlio karjerai, kurių yra dauguma šalyje turėtų pradėti taikyti šią praktiką, užtikrinant rekultivavimo sprendinių tinkamą įgyvendinimą. Kaip žvyro bei smėlio gavybai, toks reguliavimas galėtų būti taikomas ir grunto gavybai.

Garantijos suma yra lygi žemės gelmių naudojimo plane apskaičiuotai rekultivavimo sąmatai, ji pateikiama prieš leidimo išdavimą, dinamiškai mažinama proporcingai atliktiems darbams ir „aktyvuojama“ valstybės institucijos, jei pareiga nevykdoma. Garantijos sumos apskaičiavimo tvarka būtų nustatoma Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos. Siūlomi Žemės gelmių įstatymo pakeitimai įgyvendina Miškų įstatymo 11 str. naujosios išimties sąlygas, atitinka ES direktyvą [2006/21/EB](#), Lietuvos praktiką atliekų srityje bei kitų ES valstybių patirtį. Pavyzdžiui, Suomijoje įmonė privalo pateikti finansinį užstatą (garantiją) prieš pradedama kasybos veiklą. Šis užstatas skirtas padengti uždarymo ir sutvarkymo darbų išlaidas, jei įmonė dėl patiriamų finansinių sunkumų neįvykdo įsipareigojimų. Tuo atveju kompetentinga institucija perima šias lėšas teritorijos sutvarkymui. Garantijos dydis nustatomas pagal apskaičiuotus realius rekultivacijos ir saugos užtikrinimo kaštus. Vokietijoje kasybos veiklos operatorius privalo užtikrinti teritorijos atkūrimą. Regioninės kompetentingos institucijos reikalauja pateikti banko garantiją arba užstatą prieš išduodant leidimą pradėti veiklą. Garantijos dydis nustatomas remiantis pateiktu rekultivacijos planu ir visų busimų darbų sąmata. Garantija aktyvuojama, jei įmonė nevykdo įsipareigojimų, o grąžinama tada, kai institucija patvirtina, kad rekultivacija įvykdyta tinkamai. Švedijoje Aplinkos apsaugos įstatymas įpareigoja kasybos veiklos operatorių pateikti finansinę garantiją (dažniausiai banko garantiją arba užstatą), kuri užtikrintų, kad bus finansuojami rekultivacijos, teritorijos atkūrimo ir aplinkos apsaugos darbai, jei įmonė neįvykdytu įsipareigojimų. Leidimą išduodantis Žemės ir aplinkos teismas (Mark-och miljödomstolen) nustato pareigą pateikti finansinę garantiją ir patvirtina jos pakankamumą, remiantis Valstybės skolos valdymo agentūros (Riksgälden) vertinimu dėl garantijos dydžio. Tokiu būdu užtikrinama, kad miško žemė miestų ir miestelių pramonės/paslaugų zonose po eksploataavimo būtų tinkamai rekultivuota ir paruošta planuotai veiklai, o rizika valstybės/savivaldybės biudžetui – minimali.

Parengtas Miškų įstatymo pakeitimo projektas taip pat atitinka Europos Sąjungos valstybių narių praktiką. Pavyzdžiui, Latvijos miškų įstatymas aiškiai nurodo, kad miškų kirtimas

leidžiamas, kai tai būtina naudingųjų iškasenų gavybai, jeigu kompetentinga institucija išdavė atitinkamą leidimą, ir asmuo kompensavo valstybei išlaidas, susijusias su miško kirtimo neigiamų pasekmių prevencija. Įstatymo pakeitimu siekiama lygiaverčio rezultato, jog miško kirtimas leidžiamas miestų ir miestelių ribose, jeigu užtikrinama miško žemės rekultivacija, o to neužtikrinus, rekultivavimo išlaidos kompensuojamos per finansines garantijas.

Taigi, Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 4 punkto pakeitimu, kartu su Žemės gelmių įstatymo nurodytais pakeitimais siekiama, norint užtikrinti savivaldybių individualią kompetenciją, taipogi miestų ir miestelių pramonės ir paslaugų zonų plėtrą, kasybos pramonės ekonominę plėtrą, įtvirtinti galimybę paversti miško žemę kitomis naudmenomis dėl naudingųjų iškasenų eksploatavimo miestų ir miestelių ribose, užtikrinant adekvačias finansines garantijas ir rekultivavimo pareigas kad miško žemė būtų tinkamai rekultivuota.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Iniciatorius Seimo narys Kęstutis Vilkauskas, Rengėjai Seimo nariai: Kęstutis Vilkauskas, Audrius Radvilavičius, Simonas Gentvilas, Viktoras Pranckietis

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Galiojančiame Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 4 punkte nenumatyta galimybė miško paskirties žemę paversti naudingųjų iškasenų naudmenomis miestų ir miestelių ribose. Dabartiniame šiame punkte nurodyta, kad miško žemę galima paversti kitomis naudmenomis, dėl naudingųjų iškasenų eksploatavimo tikslų, išskyrus miestų ir miestelių ribose.

Galiojančiuose Žemės gelmių įstatymo 2, 14, 15, 16, 17, 18, 19 straipsniuose nėra įtvirtinta konkreti pareiga bei tvarka dėl žemės rekultivavimo po jos eksploatavimo naudingųjų iškasenų tikslais užtikrinant tokių įsipareigojimų įvykdymą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu siūloma suteikti savivaldybėms sprendimo kompetenciją dėl miško pavertimo kitomis naudmenomis dėl naudingųjų iškasenų eksploatavimo miestų ir miestelių ribose, savivaldybių bendruosiuose planuose nustatytuose pramonės ir paslaugų zonose, numatant aiškius karjerų teritorijų atkūrimo įsipareigojimus bei tokių įsipareigojimų įvykdymo finansinio užtikrinimo priemonės – garantiją, pagal naujai siūlomas Žemės gelmių įstatyme nustatyti pareigas. Tai užtikrintų ribotą bei užtikrintais karjerų atkūrimo įsipareigojimais grindžiamą, karjerų eksploatavimą miestų ir miestelių ribose, taip pat sumažintų riziką jog miško žemė po eksploatavimo darbų nebus rekultivuota ir negalės būti naudojama pagal bendruosiuose planuose nustatytas paslaugų ir pramonės funkcinių zonų paskirtis.

Taip pat, įstatymo pakeitimai sudarytų prielaidas tvariai miestų plėtrai po miško žemės rekultivavimo, paliekant atitinkamus saugiklius miško žemei miestų ir miestelių ribose, sudarant galimybę ją paversti kitomis naudmenomis dėl naudingųjų iškasenų eksploatavimo tik išimtiniais atvejais, prisiimant aiškius ir griežtus rekultivavimo įsipareigojimus. Šiuos įsipareigojimus siūloma įtvirtinti Žemės gelmių įstatymo 2, 14, 15, 16, 17, 18, 19 straipsnių pakeitimais, kuriuos priėmus bus užtikrinta, kad rekultivavimo įsipareigojimas ir jį užtikrinanti finansinė garantija būtų ne deklaratyvūs, o realiai veikiantys (leidimo išdavimo sąlyga, priežiūra, garantijos aktyvavimas).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos

neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Neigiamų siūlomo teisinio reguliavimo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymai kriminogeninei situacijai, korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymų projektais siūlomas naujas reglamentavimas turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms, kadangi po naudingųjų iškasenų eksploatavimo miško žemė pramonės ir paslaugų funkcinėse zonose bus tinkamai rekultivuota tolimesnei šių funkcinių zonų skirtai plėtrai. Be to, bus sudaromos prielaidos palankesnėmis sąlygomis gauti statybai reikalingų medžiagų miestų ir miestelių ribose.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Siūlomi Miškų įstatymo pakeitimai turi būti priimami kartu su siūlomais Žemės gelmių įstatymo pakeitimais, kurie užtikriną tinkamą Miškų įstatymo pakeitimo įgyvendinimą ir rekultivacijos pareigos užtikrinimą.

Priėmus siūlomas Miškų įstatymo bei Žemės gelmių įstatymo pakeitimus, LR aplinkos ministras turės patvirtinti rekultivavimo užtikrinimo garantijos nustatymo ir apskaičiavimo tvarką.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų, ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

LR aplinkos ministras iki siūlomų įstatymų projektų įsigaliojimo turėtų patvirtinti rekultivavimo užtikrinimo garantijos nustatymo ir apskaičiavimo tvarką.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo projekto įgyvendinimui papildomų valstybės biudžeto ar kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Rengiant Įstatymo projektą negauta specialistų vertinimų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Rekultivavimo užtikrinimas

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra

Teikia:
Seimo nariai